

АМЕРИЧКИ ЗЛАТНИ ВИВАК *Pluvialis dominica* (Muller, 1776) – НОВА ВРСТА У ОРНИТОФАУНИ СРБИЈЕ

Мирослав Мареш¹, Драженко Рајковић²

¹Јурија Гајарина 105/95, 11070 Београд, e-mail: mares.miroslav@gmail.com

²Центар за истраживање биодиверзитета, Максима Горког 40/3, 21000 Нови Сад,
e-mail: drazenko.rajkovic@cib.rs

Извод: У раду је описан налаз нове врсте птице за фауну Србије – америчког златног вивка *Pluvialis dominica*. Једна јединка је забележена на рибњаку „Ечка” надомак Зрењанина (UTM 34Т DR51). Уз морфолошки опис посматране јединке дат је и кратак компаративни идентификациони кључ за врсте из рода *Pluvialis*.

Кључне речи: Charadriidae, први налаз, *Pluvialis*, Србија, шљукарица

Abstract: This paper presents the finding of a new bird species in the fauna of Serbia – American golden plover *Pluvialis dominica* that was recorded at the Ečka fishpond near Zrenjanin city (UTM 34T DR51). Furthermore, a provided morphological description of the observed individual is accompanied by a brief comparative diagnostic analysis of the identification of species from the genus *Pluvialis*.

Key words: Charadriidae, first record, *Pluvialis*, Serbia, waderr

УВОД

Амерички златни вивак *Pluvialis dominica* представља врсту шљукарице из реда Charadriiformes и породице Charadriidae. Једна је од укупно четири врсте рода *Pluvialis* које насељавају планету (Byrkjedal & Thompson, 1998; Clay *et al.*, 2010). Гнездарица је сувих и углавном каменитих делова северноамеричке тундре, а сам гнездећи ареал обухвата широк простор од Беринговог мора на западу до Бафинове земље на истоку (Message & Taylor, 2005; Clay *et al.*, 2010). На простору Палеарктика представља врло ретку, новоприбележену гнездарицу Чукотског полуострва у Русији (Архипов *et al.*, 2014). Селица је на дуге дистанце, а током сеобе среће се на разноликим типовима плитких водених површина широм северне, централне и јужне Америке. Зиму проводи на пампи – специфичној травнатој заједници са простора Аргентине, Уругваја и јужног Бразила (Byrkjedal & Thompson, 1998; Clay *et al.*, 2010). На подручју Европе, амерички златни вивак представља ре-

довну малобројну луталицу која се најчешће бележи дуж Атланске обале. Убедљиво највећи број посматрања потиче са подручја Британских острва (Dymond *et al.*, 1989). На простору континенталне Европе се врло ретко опажа (Barthel & Helbig, 2006; Komisja Faunistyczna, 2019).

У овом саопштењу описан је први налаз америчког златног вивка на подручју Србије. Поред тога, приказана је и дихотома шема дијагностичких карактера за потребе идентификације врста из рода *Pluvialis*.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Дана 11.8.2017. године, током касних послеподневних сати, први аутор је посматрао птице на обали Белог језера које се налази у склопу рибњака „Ечка” у близини Зрењанина (UTM 34T DR51). Посматрање је вршено на источној обали језера у непосредној близини локалног асфалтног пута који повезује насеља Лукино Село и Бело Блато. На једном муљевитом делу, уз обалу језера,

Слика 1. Одрасла јединка америчког златног вивка *Pluvialis dominica* на Белом језеру, рибњак Ечка код Лукиног Села (општина Зрењанин), 11.8.2017., фото: Мирослав Мареш

пажњу посматрача привукла је издвојена јединка која је шетала обалом. Приласком и пажљивим посматрањем са удаљености од око 25 m, посматрач је стекао утисак да се ради о адултном златном вивку *Pluvialis apricaria* (Linnaeus, 1758) у пост-гнездећем митарењу, иначе врсти која је ретка, али редовна јесења пролазница северног дела Србије. Приликом посматрања уочљиве су биле белине на врату и делу груди, црн доњи део тела и злаћаста боја леђа. Посматрана јединка привукла је пажњу посматрача јер се за разлику од других птица на рибању које су биле агилне у тражењу хране, кретала сасвим лагано притом усправно држећи врат тек се повремено сагињући по храну. Кретала се углавном дуж муљевите обале, а тек у неколико наврата је загазила у плитку воду рибањачког језера. У близини посматране јединке, хранио се већи број обичних галебова *Chroicocephalus ridibundus* (Linnaeus, 1766) и два жалара слепића *Charadrius dubius* (Scopoli, 1786), док су обалу и околину надлетале белобрке чигре *Chlidonias hybridus* (Pallas, 1811), али интеракција вивка са овим врстама није забележена. Како би се идентификација врсте накнадно проверила начињена је и серија фотографија из више ракурса. Наредних дана, провером начињених фотографија уз консултацију са професионалним и орнитолозима аматерима из Србије и иностранства утврђено је да се ипак ради о одраслом примерку америчког златног вивка (*Pluvialis dominica*); (Слика 1). Неколико посматрача птица је наредних дана обишло локалитет и околину у потрази за горе описаном јединком, али птица није изнова пронађена.

Познато је да су врсте из рода *Pluvialis* врло сличне и самим тим и сложене, а понекад и немогуће за поуздану идентификацију на терену или накнадно преко фотографија. С тим у вези приступило се додатним проверама и анализи прикупљеног фото материјала. За ову потребу други аутор је прегледао укупно 46 референци везаних директно или индиректно за идентификацију рода *Pluvialis*, а од 10 најрелевантнијих направљен је сажет дихотоми „кључ” са типичним, најчешће спомињаним идентификационим карактерима који је послужио за додатну проверу врсте код фотографисане јединке (Слика 2).

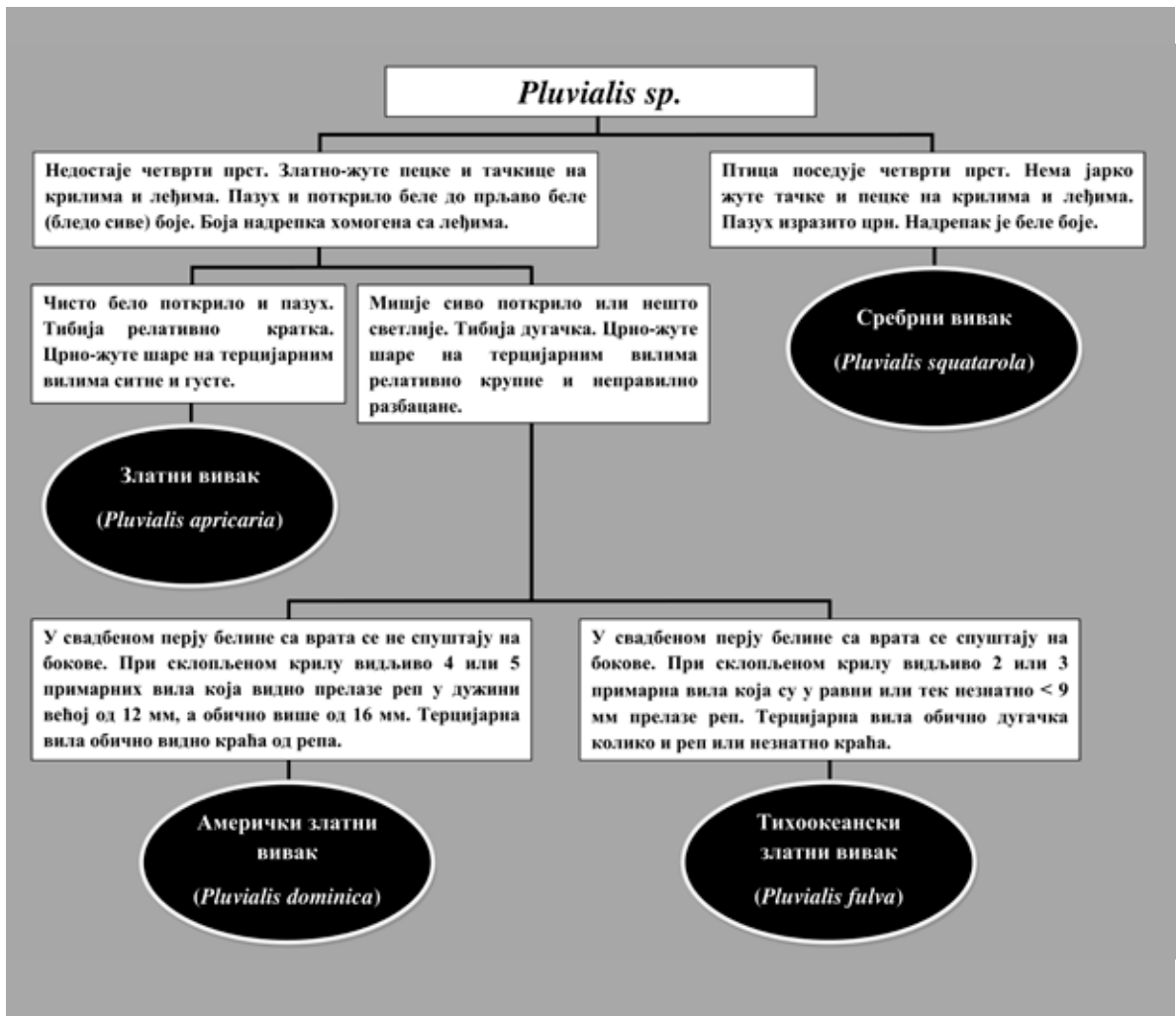
Идући корак по корак, одабиром једне од две понуђене опције и поред несавршених фотографија аутори су изнова дошли до закључка да је на фотографијама заиста амерички златни вивак. Додатно узимајући у обзир крилно-репни индекс односно измерену линеарну разлику између врха крила и врха репа при природном стојећем поло-

жају, као круцијални карактер разликовања америчког од симпатричног тихоокеанског златног вивка *Pluvialis fulva* (Gmelin, 1789) који се апострофира у највећем броју идентификационих кључева, приступило се симулацији дужине овог индекса уз помоћ софтвера за анализу фотографије Дицимајзер (<https://www.digimizer.com/index.php>). Софтверу је унапред наведена дужина крила као референтна вредност на основу које је аутоматски израчунавао вредност крилно-репног индекса. Симулиране вредности крила износиле су од минималних 176 до максималних 198 mm колико је у литератури познато да износи дужина крила америчког златног вивка (Johnson & Johnson, 2004). На основу познате дужине крила софтвер је добио низ од 23 крилно-репна индекса чији је опсег варирао од 18,6 до 23 mm, док је просечна вредност износила 21,9 mm. Добијене нумеричке вредности су се поклапале са мерама изнетим у литератури, а које одговарају биометријским карактерима крилно-репног индекса америчког златног вивка (Johnson & Johnson 2004; Johnson *et al.*, 2020), те је и на овај начин још једном потврђена идентификација врсте. Велики контраст црно-белих нијанси на врату и грудима, као и мат црни образ, указују да се највероватније ради о примерку мушког пола.

Према литературним изворима, амерички златни вивак представља изузетно ретку и спорадичну луталицу централне и југоисточне Европе. У суседним земљама за сада постоји укупно шест налаза укључујући горе описани. Врста је једанпут забележена у Хрватској (Ploj, 2013) и четири пута у Мађарској (RBCB, 2021), од којих су неке јединке посматране у више узастопних дана. Као и у случају посматрања на рибању „Ечка”, увек су посматране појединачне птице. Описано посматрање поклапа се са фенологијом појављивања у Мађарској, док је птица у Хрватској посматрана средином пролећа. У другим земљама са којима се Србија граничи ова врста вивка није забележена. До овде описаног налаза, амерички златни вивак није сматран врстом која припада орнитофауни Србије (Васић, 1995; Шћибан *et al.*, 2015).

ЗАХВАЛНИЦА

Аутори се захваљују Силарду Дарочију (Szilard Daroczi), секретару комисије за птичје реткости Румуније, на сугестијама и уступљеној литератури.

Слика 2. Дихотоми „кључ“ за идентификацију рода *Pluvialis* са типичним идентификационим карактеристикама све четири врсте (према: Dunn et al., 1987; Roselaar, 1990; Connors et al., 1993; Byrkjedal & Thompson, 1998; Johnson & Johnson 2004; Message & Taylor, 2005; Svensson et al., 2009; Clay et al., 2010; Hayman et al., 2011; Johnson et al., 2020)

ЛИТЕРАТУРА

- Архипов, Ю. В., Ноах, Т., Кошкар, С., Кондрашов, А. Ф. (2014): Птицы мыса Шмидта и окрестностей. Русский орнитологический журнал, 23(1076): 3771-3797.
- Barthel, P. H. & Helbig, A. J. (2006): Checklist of the Birds of Germany. Commission „Artenliste der Vögel Deutschlands” of the Deutsche Ornithologen-Gesellschaft and the German Rarities Committee, Limicola Verlag, Einbeck, GER.
- Byrkjedal, I. & Thompson, D. B. A. (1998): Tundra Plovers: The Eurasian, Pacific and American Golden Plovers and Grey Plover. T. & A. D. Poyser, London, UK.
- Clay, R. P., A. J. Lesterhuis, & O. Johnson. (2010): Conservation Plan for the American Golden Plover (*Pluvialis dominica*). Version 1.1. Manomet Center for Conservation Sciences, Manomet, Massachusetts, USA.
- Connors, P. G., McCaffery, B. J. & Maron, J. L. (1993): Speciation in Golden Plovers, *Pluvialis dominica* and *P. fulva*: evidence from the breeding grounds. Auk, 110(1): 9-20. DOI: 10.1093/auk/110.1.9
- Dunn, J. L., Morlan, J. & Wilds, C. P. (1987): Field identification of forms of Lesser Golden-Plover. International Bird Identification: Proceedings of the 4th International Identification Meeting, Eilat, Israel.
- Dymond, N. J., Fraser A. P. & Gantlett, M. J. S. (1989): Rare birds in Britain and Ireland. T & A D Poyser, Calton, Staffs, UK.
- Hayman, P., Marchant, J. & Prater, T. (2011): Shorebirds: an identification guide to the waders of the World. Christopher Helm, A & C Black, London, UK.
- Johnson, O. W. & Johnson, P. M. (2004): Morphometric features of Pacific and American Golden-Plovers with comments on field identification. Wader Study Group Bulletin, 103: 42-49.
- Johnson, O. W., Connors, P. G. & Pyle, P. (2020): American Golden-Plover (*Pluvialis dominica*), version 1.0. In: Birds of the World; Rodewald, P. G. (ed). Cornell Lab of Ornithology, Ithaca, NY, USA. DOI: 10.2173/bow.amgplo.01
- Komisja Faunistyczna (2019): Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2018. Ornis Polonica, 60: 125-160.
- Message, S. & Taylor, D. (2005): Waders of Europe, Asia and North America. Christopher Helm, London, UK.
- Ploj, A. (2013): American Golden Plover *Pluvialis dominica*. Acrocephalus, 34(156/157): 125-126.
- RBCB, (2021): American Golden-Plover (*Pluvialis dominica*). Rare Birds of Carpathian Basin. [<http://www.rarebirds.hu/search.php?search=pluvialis+dominica>], приступљено 26.1.2021.
- Roselaar, C. S. (1990): Identification and occurrence of American and Pacific golden-plover in the Netherlands. Dutch Birding, 12:221–232.
- Svensson, L., Mullarney K., Zetterström D. & Grant P. J. (2009): Collins Bird Guide. Second edition. HarperCollins Publisher, London, UK.
- Васић, В. (1995): Диверзитет птица Југославије са прегледом врста од међународног значаја. У: Биодиверзитет Југославије са прегледом врста од међународног значаја; Стевановић, В. & Васић, В. (уред.), 471-516 пп. Биолошки факултет & Еколибри-Бионет, Београд.
- Шћибан, М., Рајковић, Д., Радишић, Д., Васић, В. & Пантовић, У. (2015): Птице Србије – критички списак врста. Покрајински завод за заштиту природе & Друштво за заштиту и проучавање птица Србије, Нови Сад.

AMERICAN GOLDEN PLOVER (*Pluvialis dominica* Statius Muller, 1776) – NEW SPECIES IN THE ORNITHOFAUNA OF SERBIA

Miroslav Mareš, Draženko Rajković

Summary

On August 11, 2017 during birdwatching at Ečka fishpond near Zrenjanin city (UTM 34T DR51) (Vojvodina Province, N Serbia), one individual of American golden plover (*Pluvialis dominica*) was observed and photographed. Among few others, the main identification criterion was a long primary tip projection, which past end of the tail about 18.6-23 mm

according to Digimizer - Image Analysis Software. In addition, according to analyzed photographs, we concluded that the bird was adult male that began moulting into winter plumage. The described observation represents the first record of this species in Serbia.